

*Гурочкіна В.В., к.е.н., доцент
кафедри економіки підприємства,
Університет ДФС України*

ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ПРОВЕДЕННЯ ПОДАТКОВОГО АУДИТУ ПЛАТНИКІВ ПОДАТКІВ РИЗИКОВИХ КАТЕГОРІЙ

ORGANIZATIONAL ASPECTS OF TAX AUDIT OF RISK CATEGORIES TAX RISKS

Анотація. У статті розглянуто організаційні аспекти проведення податкового аудиту платників податків ризикових категорій, розкрито сутність податкових ризиків, досліджено різновиди платників податків по категоріям ризику, їх характеристику та особливості моніторингу. Наведена послідовність процедур та види податкових перевірок суб'єктів господарювання.

Ключові слова: податкові ризики, ризикові категорії платників податків, податкові правопорушення, податковий аудит.

Abstract. The article deals with the organizational aspects of conducting tax audits of taxpayers of risk categories, discloses the essence of tax risks, examines the types of taxpayers by categories of risk, their characteristics and features of monitoring. The sequence of procedures and types of tax audits of business entities is presented.

Keywords: tax risks, taxpayers' risk categories, tax breaches, tax audit.

Постановка проблеми. На сучасному етапі важливість вирішення проблеми порушення суб'єктами бізнесу податкового законодавства набуває особливої гостроти. Суб'єктів господарювання, які відображають не в повному обсязі результати своєї діяльності, прирівнюють до платників податків ризикових категорій. Їх все більше і більше приваблює вчинення податкових правопорушень, тим самим вони нівелюють сумлінну діяльність всієї маси платників податків. Тому вжиття профілактичних заходів, що сприяють зменшенню податкових ризиків, стає вкрай актуальним питанням сьогодення. Одним з них є податковий аудит як форма державного податкового контролю органів державної фіскальної служби України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз теоретичних положень та діючої практики показав, що питаннями сутності податкового аудиту, розвитку теорії та практики досліджували Баран М.М., Васькович І.М., Глушенко С.В., Дмитренко Є.В., Кучерявенко М.П., Онищенко В.А., Риженко І.Є., Савченко Л.А., Мельник В.М., Чугаєв О.А., та інші.

Формулювання цілей. Ціллю статті є обґрунтування теоретичних і методичних положень податкового аудиту як форми державного податкового контролю, дослідження організаційних аспектів проведення податкового аудиту платників податків ризикових категорій. Основними завданнями статті є: розкриття сутності податкового аудиту; визначення його ролі у системі податкового контролю; вивчення діючих методик податкового аудиту платників податків ризикових категорій органами державної фіскальної служби України.

Виклад основного матеріалу. В системі податкового контролю ризик присутній у частині адміністрування податку на додану вартість та податку на прибуток підприємства. Перед податківцями постає вкрай важке завдання, по-перше, виявлення ризикових платників податків, по – друге, виявлення податкових ям та ймовірних схем ухиляння від оподаткування, по-третє, розробка низки заходів з боротьби та удосконалення контролюно-

перевірочної роботи.

Згідно з нині діючим наказом Державної фіскальної служби України «Про забезпечення комплексного контролю податкових ризиків з ПДВ», податковий ризик – ймовірність невиконання (неналежного виконання) платниками податків податкового обов'язку, підтверджена сукупністю наявної податкової інформації [2].

Податковий кодекс під податковим ризиком пропонує розуміти «ймовірність недекларування (неповного декларування) платником податків податкових зобов'язань, невиконання платником податків іншого законодавства, контроль, за яким покладено на органи державної податкової служби» [3].

З метою запобігання податковим ризикам та забезпеченню податкової безпеки держави за органами державної фіскальної служби України встановлено здійснення податкового аудиту як форми державного податкового контролю. В рамках податкового аудиту перевіряється податковий облік та проводиться визначення повноти і достовірності нарахування, своєчасності і повноти перерахування відповідних податків (зборів) до бюджету всіх рівнів згідно з вимогами Податкового кодексу України.

На сьогоднішній день починаючи із 2011 року в Україні здійснюється горизонтальний моніторинг платників податків розпочався 28 квітня 2011 року. Дана процедура обумовлює відстеження та аналіз органом Державної фіскальної служби України податкових ризиків.

Система моніторингу пройшла етап впровадження і зараз її робота постійно моніториться Мінфіном спільно з ДФС на предмет можливих недоліків, що дозволяє їх усувати та оперативно реагувати на можливі виклики. Можна ствердити, що на даному етапі Система моніторингу ризиків з ПДВ працює стабільно та ефективно.

Згідно наказу ДФС України №543 від 28.07.15 р. «Про забезпечення комплексного контролю податкових ризиків з ПДВ» основними етапи комплексного відпрацювання податкових ризиків з податку на додану вартість є [2]:

1. Рання податкова діагностика – це щоденне виявлення, узагальнення та відпрацювання податкової інформації щодо можливих податкових ризиків платника ПДВ за допомогою ЄРПН, інших ресурсів інформаційно-аналітичного забезпечення.

Рання податкова діагностика має на меті виявлення фактів реєстрації податкових накладних в ЄРПН платниками податків, які формують податковий кредит з ознаками ризику іншим платникам податків, а також маніпулювання показниками звітності в поданих деклараціях, уточнюючих розрахунках з податку на додану вартість та розрахунках коригування (додатку 1 до декларації з ПДВ) за минулі періоди. Така діагностика здійснюється на підставі результатів зіставлення в автоматичному режимі даних ЄРПН, проведених операцій за попередні податкові періоди та податкових декларацій з податку на додану вартість, що подаються платником податку до граничного терміну подання, та/або уточнюючих розрахунків податкових зобов'язань з податку на додану вартість у зв'язку з виправленням самостійно виявлених помилок, та/або розрахунків коригування.

2. Електронний контроль ризиків – це автоматизоване виявлення податкових ризиків на підставі даних податкової звітності.

Починаючи з наступного робочого дня після граничного терміну подання податкової звітності, щоденно до граничного терміну сплати на рівні ДФС України формуються переліки «Платники ПДВ, які різко підвищують економічну активність» та платників, у яких виявлено ознаки маніпулювання звітністю.

3. Податковий контроль ризиків – після граничного терміну сплати грошових податкових зобов'язань.

Протягом 5 робочих днів після граничного терміну сплати податкових зобов'язань Координаційно-моніторинговим департаментом та Департаментом розвитку ІТ ДФС відтворюються ймовірні схеми ухилення від оподаткування суб'єктами господарювання та доводяться до територіальних органів ДФС засобами телекомунікаційного зв'язку.

При відтворенні ймовірних схем ухилення від оподаткування враховуються показники уточнюючих розрахунків та поданої з порушенням граничних термінів звітності.

Отже, податковий аудит є невід'ємною частиною податкового контролю. У Податковому кодексі визначено, що податковий контроль – це система заходів, що вживаються контролюючими органами з метою контролю правильності нарахування, повноти і своєчасності сплати податків і зборів, а також дотримання законодавства з питань регулювання обігу готівки, проведення розрахункових та касових операцій, патентування, ліцензування та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи [3].

Тому можливим є припущення, що мають місце у податковому аудиті як форми державного податкового контролю вчасне виявлення податкових правопорушень, а саме: порушення порядку реєстрації податкових накладних, порушення порядку ведення та зберігання звітності, пов'язаної з оподаткуванням, порушення термінів сплати податків та зборів і термінів подання звітності, фальсифікація даних обліку та звітності, приховування або викривлення відомостей про об'єкти оподаткування чи суми податків, свідоме приховування податкових правопорушень, протидія та вчинення тиску на працівників фіскальних органів при проведенні перевірок.

На сьогоднішній день ми спостерігаємо намагання Комітету Верховної Ради з питань податкової та митної політики суттєво змінити систему горизонтального моніторингу платників податків саме на етапі, коли вона вже повноцінно працює. З 15 вересня 2017 р. на сайті Верховної Ради було опубліковано розроблений Комітетом проект Закону «Про внесення змін до підрозділу 2 розділу ХХ «Перехідні положення» Податкового кодексу України щодо зупинення реєстрації податкової накладної/розрахунку коригування у Єдиному реєстрі податкових накладних», розроблений за участі комітету, яким пропонується начебто «продовження тестового режиму» роботи системи.

Тому стає очевидним, що вона справді ефективно протидіє формуванню фіктивного ПДВ та забезпечує можливість регулярного відшкодування ПДВ в автоматичному режимі. Суттєва модифікація або скасування діючої системи стане справжнім полегшенням для схемників, які зараз шукають шляхи обходу та махінацій з ПДВ.

Список використаних джерел

1. Воїнова Т.С. Становлення теоретичних засад податкового аудиту в Україні / Т.С. Воїнова // *Бизнес Информ.* – 2009. – №12. – С. 120-122.
2. Про забезпечення комплексного контролю податкових ризиків з ПДВ : Наказ ДФС України від 28.07.2015 р. №543 [Електронний ресурс] – Режим доступа к ресурсу : <http://www.profiwins.com.ua/uk/letters-and-orders/gna/6370-543.html>
3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. №2755-VI; редакція від 01.04.2013 р. на підставі 5503-17 // Верховна Рада України (офіційний веб-портал) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

*Кобзар Т.С., магістрант 2 року підготовки,
спеціальність «Облік і аудит»,
Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ.
Науковий керівник: Крупельницька І.Г., к.е.н., доцент,
Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ*

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ АУДИТУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

LEGAL REGULATION OF AUDIT OF FOREIGN ECONOMIC ACTIVITY

Анотація. У статті викладено основні аспекти та проблеми правового регулювання проведення аудиторської перевірки підприємств, які здійснюють зовнішньоекономічну діяльність, наведені основні нормативно-правові акти, на які слід спиратись аудиторів під час аудиту. Також у статті наведено деякі невідповідності української законодавчої бази